



Bahçivan: ‘Bu enflasyon, sosyolojik olarak geçmiş enflasyonlardan çok daha farklı’

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, ‘OVP Bir Yılımı Tamamlarken Türkiye’de Üretim Hayatının Değerlendirilmesi’ ana gündemi ile toplanan İSO ağustos ayı Meclis Toplantısı’nda konuştu. Bugün bir yılı geride kalmak üzere olan 2024-2026 dönemi Orta Vadeli Programı, güvenin yeniden tesis edilmesi için önemli bir ilk adım olarak nitelendiren Erdal Bahçivan, “OVP’nin odak noktasında ‘fiyat istikrarının tesisi’ yer alıyordu. Mayısta yüzde 75 düzeyinde zirve yapan yıllık enflasyonun haziranda düşmeye başlamasıyla birlikte mevcut programın ‘geçiş süreci’ sona ererken ‘dezenflasyon sürecinin’ başladığı ilan edildi. Genel beklenti ise enflasyonun bu yılı Merkez Bankası’nın tahmin aralığının üst bandı olan yüzde 42 dolayında kapatacağı yönünde.” dedi.

Bugünün enflasyonu ile 70’li, 80’li, 90’lı yılların enflasyonunu karşılaştırmamak, karıştırmamak gerektiğini kaydeden Erdal Bahçivan, “Çünkü bugünkü enflasyon, ekonomik olarak da sosyolojik olarak da ve daha önemlisi topluma kalıcı olarak bırakmış olduğu hasar bakımından da o yıllardaki enflasyondan çok daha farklı. Fiyat istikrarından uzaklaştığımız, yüksek enflasyon ile yaşadığımız her geçen gün, bunun toplumdaki sosyolojik ve psikolojik etkileri daha da ağırlaşıyor. Çalışma dünyası ve günlük hayatın etik ve ahlak kurallarında bu enflasyonun yarattığı tahribat maalesef artarak kendini gösteriyor. Bu enflasyon sosyolojik olarak çok daha farklı bir enflasyon.” diye konuştu.

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Meclisi’nin 2024 yılı Ağustos ayı olağan toplantısı ‘OVP Bir Yılımı Tamamlarken Türkiye’de Üretim Hayatının Değerlendirilmesi’ ana gündemi ile gerçekleştirildi. İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan’ın açılış konuşmasını yaptığı toplantıda Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV) Kurucu Direktörü Prof. Dr. Güven Sak, Ekonomi Gazetesi Köşe Yazarı Alaattin Aktaş, ROTA Portföy Başekonomisti Özlem Bayraktar Gökşen ve Peninsula Corporate Finance Kurucu Ortağı, Stratejist Fatih Keresteci’nin katılımıyla bir de panel düzenlendi.

OVP’DEKİ TEMEL MAKRO HEDEFLER TUTARLILIK GÖSTERMELİ

Geçen yıl eylül ayında ekonomi için bir yol haritası özelliğine sahip Orta Vadeli Program’ın (OVP) açıklandığını hatırlatan Erdal Bahçivan, “Kabul etmemiz gerekiyor ki geçtiğimiz yıllarda OVP’lerin iddialı hedefleriyle tüm kesimlerde beklenti ve heyecan yaratmasına rağmen, bunun kısa sürdüğüne ve istenen sonuçların alınmadığına sıklıkla tanıklık ettik. Bu durum bazen açıklanan hedeflerin gerçekçiliği konusundaki kuşkuyla giderilememesinden, bazen de muhtelif sebeplerle uygulamada ortaya çıkan sıkıntılardan kaynaklandı. OVP’lerde büyüme, enflasyon, istihdam, cari denge, bütçe açığı gibi temel makro ekonomik hedeflerin kendi içinde tutarlılık arz etmesi, güçlü makro modellere dayanması ve ekonominin tüm aktörleri açısından ikna edici olması gerekiyor. Çünkü OVP’nin rolü, sadece gelecek yılın bütçe kanununa ve gelecek üç yılın ekonomi politikalarına temel oluşturmakla sınırlı değil. Aynı zamanda reel sektöre, finans dünyasına ve kamuoyuna verdiği sinyallerle ekonomik beklenti ve davranışları da etkiliyor. Tam da bu nedenle kamuoyunda gerçekçiliği sorgulanan, kararlılıkla uygulanmayan programların güven yitirmesi ve bu güvensizliğin geleceğe taşınması da son derece doğaldır. Maalesef güven kaybının nelere mal olacağını somut örneklerinden birini,



halen geride bırakmaya çalıştığımız enflasyonist dönem bize net bir şekilde gösterdi. Kısa vadede güçlü büyüme oranları yakalamayı her şeyin üstünde tutup, nitelik ve sürdürülebilirliğe ilişkin riskleri bilinmeyen bir geleceğe ötelediğimizde, telafisi çok zor bir tabloyla karşılaşacağız.” dedi.

YENİ OVP, HEYECAN VE OLUMLU BEKLENTİ YARATTI

Fiyat istikrarının bozulmasının kısa sürede finansal istikrarı da tehdit eder boyuta ulaştığını kaydeden Erdal Bahçivan, “Kendimizi büyük bir fiyat kaosunun içinde bulduk ve neredeyse bir hafta sonrasını bile öngöremez hale geldik. Tüm bunlar yalnızca satın alma gücünün ve refahın değil, maalesef ticaret hayatındaki etik değerlerin de ciddi şekilde aşınmasına yol açtı. Neyse ki bu sürdürülebilir olmayan yaklaşım, 2023 ortasından itibaren ekonomi yönetimindeki değişikliklerle birlikte yerini çok daha sağlıklı bir yönetime bırakmış durumda. Bugün bir yılını geride bırakmak üzere olduğumuz 2024-2026 dönemi Orta Vadeli Program, güvenin yeniden tesis edilmesi için önemli bir ilk adımdı. Birkaç ay içinde, biz sanayiciler de dahil olmak üzere toplumun tüm kesimlerinin katılımıyla, yapılan istişareler ışığında hazırlanan ve halen uygulanmakta olan Orta Vadeli Program (OVP) hepimiz için umut oldu. Uzun yıllardan beri, ortaya koyduğu hedeflerle uyum göstermeyen diğer OVP'lere göre çok daha gerçekçi hedefleri olan bir program olarak hazırlandı. Gerçekçi hedefler derken sadece rakamlara dayanan bir OVP'den söz etmiyorum. Belli vizyonları ve yapısal reformları da işaret etmesi, geçmiş OVP'lerden farklılığını ortaya koymuştu. Bunların da önemli bir kısmı zaten bizim dönem dönem dile getirdiğimiz hususlardı. Nitekim ekonomi politikalarında uzun zamandır beklediğimiz 'rasyonaliteye dönüş' perspektifiyle birlikte son OVP'nin önceliklere göre kamuoyunda daha fazla heyecan ve olumlu beklenti yarattığını da gördük.” diye konuştu.

SOSYOLOJİK OLARAK ÇOK DAHA FARKLI BİR ENFLASYON

Tüm yaşananlara bakıldığında geçen yılın OVP'sinde yüzde 4 olan 2024 büyüme hedefinin yakalanmasının kolay gözükmediğine dikkat çeken Erdal Bahçivan, “Geçen yılki öngörümüzü doğrulayacak şekilde, dezenflasyonu sağlamak için ekonomik büyümeden vermemiz gereken taviz düşündüğümüzden daha yüksek olabilir. OVP'nin odak noktasında yer alan 'fiyat istikrarının tesisi' konusuna gelirse; mayısta yüzde 75 düzeyinde zirve yapan yıllık enflasyonun haziranda düşmeye başlamasıyla birlikte mevcut programın 'geçiş süreci' sona ererken 'dezenflasyon sürecinin' başladığı ilan edildi. Başta döviz kuru olmak üzere maliyet baskılarındaki hafifleme, temel mal fiyatlarının artışında önemli bir gevşeme sağlamış görünüyor. Diğer yandan, hizmet enflasyonunda ise katılığın kiralara öncülüğünde sürdüğü ve bu tarafta iyileşmenin daha gecikmeli olacağı anlaşılıyor. Genel beklenti ise enflasyonun bu yıl Merkez Bankası'nın tahmin aralığının üst bandı olan yüzde 42 dolayında kapatacağı yönünde. Tabii enflasyon demişken, bugünün enflasyonu ile çoğumuzun hatırlayacağı 70'li, 80'li, 90'lı yılların enflasyonunu karşılaştırmamak, karıştırmamak gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bugünkü enflasyonun, ekonomik olarak da sosyolojik olarak da ve daha önemlisi topluma kalıcı olarak bırakmış olduğu hasar bakımından da o yıllardaki enflasyondan çok daha farklı olduğunu kabul etmeliyiz. Bunu her geçen gün biraz daha çarpıcı bir şekilde görüyoruz. Kısacası bu enflasyon sosyolojik olarak çok daha farklı bir enflasyon.” ifadelerini kullandı.

BUGÜNKÜ ENFLASYONUNUN TOPLUMDA YARATTIĞI HASAR DAHA BÜYÜK

Bugünkü enflasyonun geçmişten neden daha farklı olduğu hakkında da değerlendirmelerde bulunan Erdal Bahçivan, sözlerini şöyle sürdürdü: “Her şeyden önce o günlerin Türkiye'deki tüketim kalıpları, tüketim harcamaları ve tüketimin çerçevesi çok dar ve kısıtlıydı. Bugün ise 2000'li yılların başından itibaren 100-150 milyar dolarlık bir Türkiye'den 1,2 trilyon dolara



yaklaşan ve zenginleşen, buna bağlı olarak tüketim alışkanlıkları değişen, hayatın her alanında daha rahat borçlanmaya gidilen, risk alınan bir Türkiye’de yaşıyoruz. Ekonomisi daha küçük bir ülke sosyolojisinden, bugün zenginleşmiş bir toplumda böyle bir enflasyona yakalandığımız zaman, ekonomide oluşan tahribat ve bunun toplumda yarattığı hasar da daha büyük oluyor. Zaten bunun yansımalarını ve etkilerini, üretimden tüketime kadar hayatımızın her alanında görüyoruz. Fiyat istikrarından uzaklaştığımız, yüksek enflasyon ile yaşadığımız her geçen gün, bunun toplumdaki sosyolojik ve psikolojik etkileri daha da ağırlaşıyor. Çalışma dünyası ve günlük hayatın etik ve ahlak kurallarında bu enflasyonun yarattığı tahribat maalesef artarak kendini gösteriyor. Zaman zaman meclisimizde yaptığım konuşmalarda geçmişte bu konuda yaptığımız uyarıları hatırlatıyorum. Bugün o söylemlerimize ve uyarılarımıza değinmek istemiyorum. Ama o zamanki uyarıcı söylemlerimizin özünde işte bu vardı. Şimdi itiraf etmek gerekirse biz bu konuyu maalesef çok hafife almışız. Dahası bu sürecin başında işin nereye varabileceğine ilişkin söylemlerimize karşın, biz bile neticenin bu kadar ağır olacağını tahmin etmiyorduk. Bu nedenle bugün yeni ekonomi yönetimimizin bu konuda verdiği mücadelenin hiç ama hiç hafife alınmaması gerektiğini düşünüyoruz. Ekonominin yeniden fiyat istikrarına kavuşması noktasında alınan kararları yerinde buluyor ve sonuçları için toplumun her kesimine sorumluluk düştüğünü söylüyoruz. Bu konunun normale döneceği günler için sabır ve fedakârlık göstermeliyiz.”

KAMUDA TASARRUF ÖNLEMLERİNE RİAYET EDİLMELİ

Enflasyonla mücadelenin en önemli evresinin, tam da içinden geçtiğimiz dönemde başladığının altını çizen Erdal Bahçivan, “Çünkü artık enflasyonun kontrol edilmesi en zor olan kısma, yani beklentilerin ve fiyatlama davranışlarının normalleşmesine odaklanacağız. Merkez Bankası’nın açıklamaları bize şunu gösteriyor: Önümüzdeki dönemin para politikası kararlarında, enflasyonun ana eğilimindeki düşüşün sürmesi ve özellikle 2025 yılı beklentilerinin istenen seviyelere yaklaşması belirleyici olacak. Bu noktada değinmemiz gereken bir diğer husus da maliye politikalarının dezenflasyon hedefiyle uyumu. Zira defaten belirttiğimiz üzere kamunun gerek harcama disiplini, gerekse yapısal politikalarla bu mücadelede destekleyici olması gerekiyor. Son dönemde vergi oranlarında yapılan artışlara rağmen, ekonomik faaliyette yaşanacak yavaşlamanın vergi gelirlerini olumsuz etkileyebileceği gerçeği, temmuz ayı bütçe verilerinde ilk belirtilerini gösterdi. Dolayısıyla deprem bölgesinin yeniden inşası hariç olmak üzere kamuda tasarruf önlemlerine riayet edilmesi, kayıt dışılıkla mücadelede kalıcı kazanımlar elde edilmesi ve uzun süredir dile getirdiğimiz vergi reformları için adım atılması büyük önem arz ediyor.” dedi.

SANAYİCİ YÜKLÜ FİNANSMAN KAYNAĞINA İHTİYAÇ DUYUYOR

Ekonominin paydaşları olarak ekonomik dengelenme doğrultusunda yaşanan geçiş sürecine toplumun her kesiminden olduğu gibi sanayiciler olarak da ciddi bir katkı sunduklarına vurgu yapan Erdal Bahçivan, “Fakat bu süreçte, sık sık dile getirdiğimiz üretimde verimlilik ve teknoloji açığımızı kapatacak kapsamlı bir reform sürecine de odaklanmamız gerekiyor. Uygulanmakta olan maliye ve para politikaları, ancak eğitim, altyapı, işgücü piyasası, teşvik sistemi gibi pek çok alanda bütüncül bir stratejik planlama ile tamamlanırsa gerçek anlamda bir başarı elde edilmiş olacaktır. Zira hem 2025’in hem de muhtemelen 2026’nın reel sektörümüz açısından çok da konforlu bir yatırım ve iş yapma ortamı vadettiğini söylememiz zor. Bu bağlamda, iş dünyamızın yakın geleceğe güvenle bakmasını temin edecek bir yaklaşımın korunması çok önemli. Sanayimizin büyük bir kısmı sadece uzun vadeli yatırımlar için değil, günlük faaliyetlerini sürdürmek için de yüklü finansman kaynağına ihtiyaç duyuyor. Ancak mevcut ekonomi politikalarının merkezinde yer alan sıkı para politikaları nedeniyle bu kaynağa



BASIN BÜLTENİ

erişim oldukça zor ve maliyetli hale gelmiş durumda. Yüzde 70'leri bulan ticari kredi maliyetleri ve miktarsal kısıtlamalar altında üretimi ve yatırımları sürdürmek kolay değil. Bugün yaşanmakta olan süreç, son OVP'de elde edilen başarı için özel sektörün büyük fedakârlıklar yaptığını ortaya koymaktadır. Bu fedakârlığın belli bir sınırı var. Dolayısıyla yeni OVP'de reel sektörün uzun yıllardır elde etmiş olduğu kazanımları riske sokmayacak, dayanma ve mücadele gücünün limitlerini zorlamayacak bir bakış açısının oluşturulması gerektiğini özellikle ifade etmek istiyorum.” diye konuştu.